

1 יש דמיון בין גויאבה לבוקובסקי: או שאוהבים אותם או ששונאים אותם. אין כאן עניין של דרך-ביניים. בארצות הברית, בה חי 98% מחייו, היו לו אוהבים רבים, אך גם שונאים רבים. אפשר לראות זאת פיזית בשיטוט במנהטן: בחנויות ספרים מסוימות יש מדפים שלמים המיועדים לו בלבד, מלאים בספריו (בדרום העיר, למשל, ליד כיכר וושינגטון), אך בצפון מנהטן יש חנויות שאין למצוא אפילו ספר אחד שלו. באירופה היתה לו הצלחה גדולה: בגרמניה נמכרו ב-1990 2,200,000 עותקים של ספריו. אני מאוד אוהבת גויאבה, וכמובן שגם את בוקובסקי.

2 פתיחה בוקובסקאית אופיינית: בעיטה בקוראים השמרנים. חושף את הבטן הלבנה שלו בפתיחה, כאומר: אם אתם רוצים שיר עם דימויים, מטאפורות, וחרוזים - לכו מכאן, לא זה מקומכם. כאן תחוו דיבור ישיר על חלקי גוף, שלדים, הפרשות גוף וכדומה.

3 "האשה שלי בעבודה" - איזה כיף. זו דרך העולם, לא? הגבר מתבטל והאשה בעבודה. עוד דלק לרבים שמקטלגים את בוקובסקי כשוכיניסט גברי, שהאשה היא עבורו אובייקט (מיני, כן, כמובן) בלבד. "בוקובסקי שונא נשים, לא?" אמר לי ירד, "למה לא תכתבי מדוע את, כאשה פמיניסטית, מתרגמת אותו?" אז לא, הפעם לא אכתוב על זאת, הפעם אני רוצה להראות פן רחב יותר של בוקובסקי: לוחם חברתי.

4 אז הנה, התחלנו. בוקובסקי יוצא כנגד "החלום האמריקאי", הלוא הוא האמונה שהכול בידי האינדיבידואל, והיה ויש לו רצון ונחישות. לא, אומר בוקובסקי, אתה תעבוד מבוקר עד ערב ולא יהיה לך כלום. כל מה שאתה עושה תיתן למישהו אחר, ובקושי יהיה לך כסף לשרוד.

5 "מישהו אחר עושה את כל הכסף", לא משאיר כלום לעובדים. אין כאן בונוסים, משכורת 13, דיבידנדים, עובדים מצטיינים. אנו במעמד הפועלים הנמוך ביותר, שקיים, כמובן, גם בארצות הברית ואנחנו כמעט לא שומעים עליו. אבל בוקובסקי לא שותק: הרבה משיריו עוסקים בכך. הביקורת הכללית של בוקובסקי על המעמדות באמריקה הפכה אותו לפופולרי באירופה, בעיקר בגרמניה, שם הודהו עמו השמאל ואלטרנטיבות סוציאליות. בוקובסקי סירב לעבוד למען

צ'רלס בוקובסקי עץ גויאבה¹

אני שוכב כְּשֶׁהִבְטֵן הַלְבְּנָה² שְׁלִי לְמַעַלָּה אֶל הַשָּׁמַשׁ מִתַּחַת לְעֵץ
הַגּוּיָבָה כְּשֶׁלְדֵים שֶׁל אֲנָשִׁים אַחֲרִים בְּבֵית סֵפֶר
הָאִשָּׁה שְׁלִי בְּעִבּוּדָה³ וְשָׁקֵט וְאֲנִי לְבָד עִם
הַצִּפְרִים וְאֲנִי סוֹפֵר אַחַת עֶשְׂרֵה מֶהֶן עַל חוּט הַחֲשָׁמַל מְעַל לְרֵאשִׁי
וְאֵין שׁוֹם דְּבָר לְעִשׂוֹת.

פַּעַם הָיָה לִי הֶרְבֵּה מְאֹד לְעִשׂוֹת
אֲבָל תָּמִיד זֶה הָיָה בְּשִׁבְלִי רַעִיּוֹן שֶׁל מִיִּשְׁהוּ אַחֲרֵי⁴
מִיִּשְׁהוּ אַחֲרֵי שֶׁעָשָׂה אֶת כָּל הַכֶּסֶף וְהִשְׁתַּמֵּשׁ בִּי⁵
וְגַם מְנַהֵל הָעִבּוּדָה שֶׁהוּא שׂוֹכֵר כְּדֵי לְגַרֵם לִי צָרוֹת
נִצְבָּנוּ תָּמִיד⁶ זֶה לְעַמַּת זֶה וְזֶה לֹא הָיָה
חֶכֶם כִּי הוּא הָיָה עָנִי כְּמַעַט כְּמוֹנִי⁷, זֶה הָיָה
מְעַיֵף וּמְמִית כְּמוֹ מִשְׁהוּ שְׁמוּצֵץ לְךָ
אֶת הַדָּם⁸.

טוֹב, לֹא הָיִיתִי מֵהַפְּכוֹן⁹, רַק רְצִיטִי לְהִצִּיל
אֶת הַתַּחַת, חֲשַׁבְתִּי שְׁזֶה יְהִיָּה קַל יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר לְהִצִּיל
אֶת הַתַּחַת שֶׁל הָאֲנוּשׁוֹת...

עֲכָשׁוּ מִתַּחַת לְעֵץ הַגּוּיָבָה אֲנִי עֲדִין מוֹצֵץ אֶת
הַשְּׁעוֹת הַחֲפָשִׁיּוֹת

6 "התפתחות", "קריירה" או "קידום", הוא עבד את המינימום הנדרש לו, ממש למען הישרדות מינימלית. רוב חייו עבד בוקובסקי בעבודות מזדמנות. הוא גר בחדרים זולים עם שירותים משותפים, חי על בירה, אלכוהול וסיגריות. בגיל די מבוגר, בתחילת שנות השבעים, בא המו"ל ג'ון מרטינ, ייסד הוצאת ספרים במיוחד עבור בוקובסקי, Black Sparrow Press, והבטיח לו קצבה חודשית, שאפשרה לו להפסיק את עבודתו בדואר האמריקאי ולהקדיש עצמו לכתיבה.

7 אין לזלזל בגישה החומלת של בוקובסקי כלפי מנהל העבודה שלו. אולי זה בגלל הגיל: השיר הזה נכתב כשבוקובסקי התקרב לשנתו ה-60. בשיריו המוקדמים הוא לא ראה את האנושי שבמנהלי העבודה, בעיניו כולם היו שטוחים ורעים, ורק רצו לרדת לחייו. כאן, באופן נדיר, גם מנהל העבודה הוא בן אדם.

8 העבודה, הג'וב, אחד מהערכים האמריקאיים המרכזיים, הנותנים סיפוק ומיצוי אישי, מוצג כאן כפעילות משעממת ורוטינית, בנלית, טריוויאלית, מעשה ללא מטרה, ממית.

9 אכן כן, בוקובסקי מעולם לא היה מהפכן, לא הטיף למאומה. תמיד היה מתבדל. אולי זו עוד סיבה לפופולריות הנמוכה שלו בארה"ב רוב שנותיו ככותב. דרכו להילחם במוסכמות שלא נראו לו היתה דרך של לוחם-בודד, של מתבדל ואדיש.

10 זו התפתחות לעומת הביקורת המוקדמת של בוקובסקי על מעמד הפועלים: בניגוד לשירים מוקדמים שלו, בהם הוא נבדל ושונה - לא רק ממנהלי העבודה, אלא גם מחבריו הפועלים, שמעולם לא ראה אותם "חברים" - הנה כאן הוא מזדהה עם הבחורים, בנימה מאוד חברית.

11 טוב, צריך לדמיין בוקובסקי שרירי בטי-שירט, אבל זה קשה: ברוב תמונותיו יש לו כרס בולטת, מהשתייה הרבה, ושרירים רפויים.

והערה אחרונה:

מפליא וחריג: שיר נטול אלכוהול. ממש פלא. שוכב תחת עץ הגויאבה ללא ויסקי, יין, או לפחות שישיית-בירות? הייתכן?

תרגמה והאירה: דורית ויסמן

השיר מתוך הספר **Dangling in the Tournefortia**, 1981.

אף פעם לא יכול למצץ מספיק שעות חפשיות, ממצמץ
 בשמש, מגרד את האף, אין שום מקום מהלל ללכת אליו
 או משהו נפלא לעשות
 הבחורים אף פעם לא ינחשו איך עשיתי את זה ואפלו אני בקשי
 יודע¹⁰

אבל ידעתי בבתי חרשת, ידעתי באותם מקומות
 שרציתי לצאת, העין שלי תמיד בחלון, בפתח הדלת,
 והפועלים אהבו אותי כי הם חשבו שאני משגע
 ומנהלי העבודה היו מבלבלים כי עבדתי קשה
 אבל בבזו.¹¹

עכשו מתחת לעץ הגויבה, השמש חודרת מבעד
 לענפים, עדין יש לי גוף של נער צעיר
 אבל הפנים זקנות
 ואני נזכר בשעות ובמקומות ובמה שהפך
 לימים ולשבועות ולשנים.

אני מתהפך על הבטן, פושט לצדדים את שתי הזרועות ומרגיש כמו
 הזאב שהשתחרר מהמלכדת, אך מבלי לכרסם איזו
 רגל.

יש להם משהו ביד, בטוח, זו הסבה שאני עדין
 נח, אבל את החלקים שנשארו אני
 חוגג מתחת לעץ הגויבה הנה קצת
 לפני הצהרים.